

Sürdürülebilirlik Raporlaması Güvencesi Konusunda Yapılmış Çalışmaların İçerik Analizi Yöntemi ile İncelenmesi

Birgül BOZKURT YAZAR¹

Özet

Bu çalışmada Sürdürülebilirlik Raporlaması güvencesi konusunda yapılmış uluslararası çalışmalar içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışma kapsamında Web of Science ve Scopus veri tabanında taranan toplam 34 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunda ilk çalışmanın 2011 yılında yapıldığı, bu tarihten itibaren konu ile ilgili yapılan çalışma sayılarında artış yaşandığı, çalışmaların genel olarak İngilizce ve ortak yazarlı olduğu, en fazla kullanılan anahtar kelimelerin güvence, sürdürülebilirlik raporlaması ve sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca konu ile ilgili ulaşılan çalışmaların künyeleri tablo halinde sunulmuştur. Bu çalışmaların büyük çoğunluğunun çeşitli ülkelerde borsaya kote olmuş şirketlerin sürdürülebilirlik raporları ve sürdürülebilirlik raporlama güvence beyanlarının içerik analiz yöntemine göre incelendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik Raporlaması Güvencesi, Sürdürülebilirlik Raporlaması, İçerik Analizi Yöntemi, Güvence, Denetim.

Examination of Studies on Sustainability Reporting Assurance with Content Analysis Method

Abstract

This study examines international research on sustainability reporting assurance using the content analysis method. A total of 34 studies were identified from the Web of Science and Scopus databases for this analysis. The findings show that the first study on this topic was published in 2011, with a growing number of publications since. The studies are generally co-authored, written in English, and most frequently use the keywords 'assurance,' 'sustainability reporting,' and 'sustainability reporting assurance. Additionally, the bibliographic information of the analyzed studies is presented in a table. It was found that the majority of these studies use content analysis to examine the sustainability reports and assurance statements of publicly listed companies.

Keywords: Sustainability Reporting Assurance, Sustainability Reporting, Content Analysis Method, Assurance, Auditing.

1. GİRİŞ

Sürdürülebilirlik kavramı, 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında endüstrileşme ve teknolojik gelişmelerin çevre üzerindeki olumsuz etkileri ve doğal kaynakların sınırlılığı gündeme gelmeye başlamıştır. Bu dönemde insanlığın doğal kaynakları tüketirken gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurması gerektiği fikri ön plana çıkmıştır (Özdemir, 2024:14). Bu durum 1980'li yıllarda ekonomik, sosyal, çevresel konularda ülkeler ve işletmeler için daha fazla önem arz eden bir konu haline gelmiştir. Bu bağlamda işletmelerin finansal bakış açıları ile sosyal ve çevresel etmenlerinin de dikkate alınarak kar odaklı yaklaşımlarının

Araştırma Makalesi / Research Article

Makale Geliş Tarihi / Submitted: 20.12.2024 Makale Kabul Tarihi / Accepted: 31/07/2025

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Tunceli, Türkiye, birgulbozkurt@munzur.edu.tr, <http://orcid.org/0000-0003-0126-2638>

Atf (Citation): Bozkurt Yazar, B. (2025). Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunda yapılmış çalışmaların içerik analizi yöntemi ile incelenmesi. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi*, 5(2), 197-217.

sürdürülebilir olacağı kabul görmektedir. Aksi takdirde işletmelerin toplumsal bir tepkiye maruz kalacağı bilinmektedir (Aksoy, 2019: 325).

Günümüz iş dünyasında şirketlere ilişkin finansal raporlama ile birlikte sürdürülebilirlik raporlaması da önemlidir. Çünkü sürdürülebilirlik sürecini etkin bir şekilde yürüten işletmeler rakiplerine karşı üstünlük sağlayabilirler. Bu bakımdan uluslararası alanda büyük öneme sahip olan sürdürülebilirlik raporlaması şirketlerin sosyal, ekonomik ve çevresel olarak olumlu bir imaja ulaşmalarında katkı sağlayacaktır.

Şirketlerin sadece kar maksimizasyonu amacıyla faaliyet göstermeleri sonucunda çevresel zarar oluşturmaları söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sürdürülebilirlik raporları aracılığı ile ilgili endüstri kolundaki şirket faaliyetlerinin çevresel etkilerinin bilgi kullanıcılarına sunulması ile hesap verilebilirlik ve şeffaflığın bir gereğidir (Yaroğlu, 2024: 78). Bu bakımdan işletmelerin çevreye karşı duyarlılıkları, benimsedikleri politikalar ve aldıkları tedbirlerin rapor olarak sunulması söz konusudur (Özerhan ve Sultanoğlu, 2018: 56). Bu sürecin kamuoyu açısından güvenli bir şekilde yürütüldüğünün değerlendirilmesi amacıyla da güvence denetimine olan ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Çünkü sürdürülebilirlik raporlamasının güvenilirliğine dair endişeler güvence süreci sayesinde hafifletilebilecektir (Al-Shaer ve Zaman, 2018: 973).

Güvence denetimi, finansal olmayan veriler kullanılarak oluşturulan sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgilerin doğruluğunu ve yapılan hesaplamalarda maddi hata olup olmadığı konusunda bağımsız denetçilerin güvence vermesini içermektedir (Atabay, 2019: 906). Diğer bir ifade ile sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi şirketlerin açıkladığı sürdürülebilirlik bilgilerinin güvenilirliğini sağlamaktadır (Jeriji ve Nasfi, 2023: 122). Güvence denetimi ile sürdürülebilirlik raporlarında açıklanan finansal bilgilerin güvenilir, doğru ve kaliteli olduğu yönünde bir kanaat oluşacaktır. İşletmenin toplumun nezdinde itibarı artacaktır.

Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunda yayınlanmış çalışmaların içerik analiz yöntemi ile incelenmesini konu alan bu çalışma genel olarak beş bölümden oluşmaktadır. Konuya ilişkin genel çerçevenin belirtildiği giriş bölümünün ardından; ikinci bölümde sürdürülebilirlik raporlama güvencesi kavramı ile ilgili genel bilgiler, üçüncü bölümde daha önce konu ile ilgili yapılmış çalışmalar, dördüncü bölümde araştırma yöntemi ve bulgular, son bölümde ise sonuç ve öneriler yer almaktadır. Çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunun literatürdeki durumunun değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan çalışmanın sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusu ile ilgilenen araştırmacılara fikir vermesi bakımından önem arz ettiği düşünülmektedir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMA GÜVENCESİ KAVRAMI

Gelecek kuşaklar için çevreye duyarlılık bilincinin oluşması için işletmeler tarafından yapılan çalışmalar sürdürülebilirlik çerçevesinde yürütülmeye başlanmıştır. Çünkü sürdürülebilirlik gelecekte daha dayanıklı olmak için işletmelerin geleceğe hazırlıklı olmaları ile ilgilenmektedir (EFAA, 2023:11). Ayrıca işletmelerin sürdürülebilirlik konusundaki tavırları bilgi kullanıcılarının kararlarını etkileyeceğinden her olumlu beyan sunumu işletmelerin piyasadaki itibarını güçlendirecektir. Çünkü firmaların sürdürülebilirlik raporlamalarının etkinliği raporlarda paylaşılan bilgilerin paydaşların ihtiyaç duyduğu güveni sağlayacaktır (Branco ve diğerleri, 2014: 241).

Sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin ekonomik kazanımlarla sosyal ve çevresel etkileri dengeleme durumlarını sürdürülebilirlik çerçevesinde risk ve fırsatları değerlendirerek şeffaf bir şekilde sundukları belgelerdir (Sultankhanova ve diğerleri, 2019: 26). Bu raporlar şirketlerin uymakla yükümlü oldukları sorumluluklarının çerçeveye uyumunu gösteren önemli bilgileri de içermektedir. Çünkü bu süreçte ekonomik sorumluluklarla birlikte çevresel ve sosyal sorumlulukların dengeli olması ve uyumluluğunun sağlanması söz konusu olacaktır. Sürdürülebilirlik raporlaması önceleri gönüllü bir süreç olarak düşünülse de kurumun piyasadaki çevreye duyarlı olma imajını güçlendirmek, kamuoyunda farkındalık yaratma gibi faydaları da söz konusudur. Çünkü sürdürülebilirlik raporu işletmenin ekonomik, sosyal ve çevresel olarak başarısını ortaya koymaktadır (Özerhan ve Sultanoğlu, 2018: 56,59). Dolayısı ile toplum çıkarlarının ön planda olduğu bu süreç içerisinde sadece finansal bilgiler bilgi kullanıcıları için yeterli olmamaktadır. Bunun için finansal olmayan bilgi ihtiyacı sürdürülebilirlik

standartlarının oluşturulması, sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması ve tüm bu sürecin işletme faaliyetlerine aksettirilmesi gerekmektedir (Aksoy, 2019: 325).

İşletmeler yeni iş süreçlerinde yeni risklere maruz kalmakta ve işletmelerin kamuoyuna açıkladıkları bilgilerin sayısında artış yaşanmaktadır (Çokmutlu ve Ok, 2019: 166). Bu bağlamda paydaşların sürdürülebilirlik beklentilerinin karşılanmasına yönelik finansal raporlama yanında finansal olmayan raporlama güvencesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Celayir, 2020: 20). Çünkü standart düzenleyici ve paydaşlar genellikle sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin sürdürülebilirlik bilgisinin güvenilirliğini sağladığını kabul etmektedirler (Michelon ve diğerleri, 2019: 395).

Sürdürülebilirlik raporlarının güvencesi, kurumların paydaşlarına karşı hesap verilebilirliği sağlamalarında kullanılan bir süreç olarak ifade edilebilir. 1980'lerin sonu ve 1990'lı yılların başından bu yana küreselleşen senaryolar çerçevesinde sürdürülebilirlik kavramı işletme dünyasında büyük değişikliklere yol açmıştır (Junior ve diğerleri, 2014: 1). Çünkü güvence kavramı, sürdürülebilirlik raporlarının güvenilirliğini, kalitesini ve doğruluğunu sağlamada temel bir öge olarak görülmektedir.

İşlemeler güvencenin büyüyen rolünü hem kurum etkileşimi hem de içsel öğrenme ve büyüme süreçlerini geliştirmede katma değer yaratan bir öge olarak kabul etme eğilimindedirler (Manetti ve Toccafondi, 2012: 363). Bu bakımdan son yıllarda sürdürülebilirlik raporlarının güvence beyanlarında artış söz konusudur (Sayar ve Özdemir, 2022:26). Aslında son zamanlarda yapılan ampirik çalışmalarda kurumsal sürdürülebilir bilginin gönüllü güvencesinin önemli ölçüde güvenilirliği artırdığı görülmüştür (Branco ve diğerleri, 2014: 239).

Sanayileşme, teknoloji gelişimi, nüfus vb. etmenler sebebiyle sosyal ve çevresel konuların ekonomik menfaatlerle dengelenmesini sağlamak amacı ile sürdürülebilirlik denetimi bağımsız denetimde kendisine yer bulmuştur. Bu bakımdan 1990'dan itibaren uluslararası bilinirliği olan denetim ve danışmanlık firmaları çevresel konularda raporlama hizmetlerini vermektedirler (Özerhan ve Sultanoğlu, 2018: 62). Bu durum bu hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde sunan firmalara olan ihtiyacı da gündeme getirmiştir. Bağımsız denetim firmaları, mühendislik firmaları ve sürdürülebilirlik hizmeti veren firmalar olarak belirtilen güvence sağlayıcıları sürdürülebilirlik raporlaması güvence sürecinde etkin bir taraf olarak kabul edilmektedirler (Atabay, 2019: 910). Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi bağlamında profesyonellik, denetçilerin yetkinliği ve bağımsızlığı çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu bağlamda özel uzmanlık gerektiren eylemleri sergilemek için mesleki eğitimden beklenen davranış, değerler ve rekabet bütünlüğünü içeren profesyonellik önem arz etmektedir (Boiroal ve Heras Saizarbitonia, 2020: 3). Sultankhanova ve diğerleri (2019) tarafından yapılan çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi denetimi raporu uzman şirketler tarafından hazırlandığında sadece çevresel bilgilere ilişkin güvence beyanına yer verildiği; denetim şirketleri tarafından hazırlanan raporlarda ise ekonomik, sosyal ve çevresel bilgilere ilişkin güvence beyanına yer verildiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca sürdürülebilirlik raporlarında bağımsız denetim raporlarının aksine fiziki veya parasal olmayan konuların daha fazla değerlendirilmesi sebebiyle farklı konularda uzman kişilerin de sürece dahil olmaları gerekli görülmektedir. Nitekim Özerhan ve Sultanoğlu (2018) tarafından yapılan çalışmada güvence denetimi sürecinde denetim ekibinde avukat, mühendis, çevre konularında uzmanlığa sahip bireylerin de olması ile denetim kalitesinin artacağı ifade edilmiştir.

Şirketlerin sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin güvence hizmeti almaları ve bu konudaki talepler paydaş odaklılık ve kurumsal yönetim sürecinin doğru işlediğini göstermektedir (Celayir, 2020: 22). Çünkü sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi, kurumda iç kontrolün gelişmesi, daha gerçekçi raporların oluşturulması, paydaşlara karşı daha güvenilir ve şeffaf bir süreç yürütüleceği konusunda faydalı olacaktır (Junior ve diğerleri, 2014: 6). Jeriji ve Nasfi (2023) tarafından yapılan çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi düzenlemelerinin özellikle firma değeri gibi firma performansının yatırımcı algılarını iki sebepten dolayı olumlu etkilemektedir. Bunlar (Jeriji ve Nasfi, 2023: 122):

- ✓ Zorunlu sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi firma meşruiyetini güçlendirebilir ve iyi bir itibar oluşturabilir.
- ✓ Sürdürülebilirlik raporlaması güvence düzenlemelerinin benimsenmesi çeşitli aktörler arasında vekalet sorunlarının çözülmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Sürdürülebilirlik raporlarının önemli olduğu düşüncesi ile bazı paydaşların şeffaflığı talep etmesiyle sürdürülebilirlik raporları çerçevesinde kurumların yayınladıkları bilginin bütünlüğü sorgulanmaya başlanmıştır. Bazı kuruluşlar güvenilirliği artırmak için gönüllü olarak sürdürülebilirlik raporlarında güvence beyanı sunmaya başlamışlardır (Junior ve diğerleri, 2014: 3). Hatta konu ilgili olarak O'Dwyer ve Owen (2005) tarafından yapılan çalışmada 1997 ve 1998 yıllarında sürdürülebilirlik raporlarının dış güvencesi yapılmaya başlanmıştır. Smith ve diğerleri (2011) tarafından yapılan çalışmaya göre ise 2007 yılı itibarıyla dünyanın en büyük 250 firmasının %45'i tarafından sürdürülebilirlik raporları hazırlanmış ve bu firmaların %25'i tarafından üçüncü taraf güvence sözleşmeleri hazırlanmıştır.

Sürdürülebilirlik raporları güvencesinin zorunlu olmaması uygulamada farklı düzenlemelerin dikkate alınmasına neden olmuştur. Ancak son dönemlerde bu sürecin zorunlu hale getirilmesi yönünde çalışmalar yürütülmektedir. Küçük ve Orta Ölçekli Şirketler İçin Avrupa Muhasebeci ve Denetçiler Federasyonu (The European Federation of Accountants and Auditors for Small And Medium-Sized Enterprises (EFAA for SMEs) Avrupa Birliği'nde Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması Direktifi (Corporate Sustainability Reporting Directive- CRDS) kapsamında 2024 yılı raporlarında 2025 yılı itibarıyla üçüncü taraf güvence sözleşmeleri zorunlu kılınmıştır. Ayrıca Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (European Financial Reporting Advisory Group-EFRAG) tarafından hazırlanan Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları (European Sustainability Reporting Standards-ESRS) kullanılması CSRD ye tabi şirketler için geçerlidir (EFAA, 2023:6).

Sürdürülebilirlik raporlarında daha geniş ve kapsayıcı bilgilerin sunulması sebebiyle güvence sürecinde bu bilgilerin biçimlendirilmesi zorunluluğu yaşanmaktadır. Bu yüzden genellikle sınırlı güvence tercihi söz konusudur (Celayir, 2020: 32). Türkiye' de de KGK tarafından 05 Eylül 2024 tarih, 32653 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan karar ile birlikte, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin güvence denetimleri sınırlı güvence şeklinde başlayacak şekilde zorunlu hâle getirilmiştir. İlgili kararda Sürdürülebilirlik Güvence Denetimi Standardı 5000 (SGDS 5000) yayınlanana kadar GDS 3000 "Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri" ve GDS 3410 "Sera Gazı Beyanlarına İlişkin Güvence Denetimleri" standartları uyarınca bu denetimlerin yapılacağı belirtilmiştir (KGK, 2024:2).

3. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde sürdürülebilirlik raporlaması güvence hizmetleri konusunda içerik analiz yönetimi ile yayınlanan çalışmalar söz konusudur. Bu konuda yayınlanan bazı ulusal ve uluslararası çalışmalar kronolojik olarak aşağıda verilmiştir:

Manetti ve Toccafondi (2011) tarafından yapılan çalışmada paydaşların güvence hizmetleri sürecinde güvence sağlayıcıları tarafından desteklendiğini anlamak için 161 güvence sözleşmesi incelenmiştir. Çalışma sonucunda güvence verenlerin eğilimlerinin doğrulandığını ancak bu süreçlerde paydaş sözleşmelerini engelleyen zorluklar ve engellerin hala çok büyük olduğunu ve bu bağlamda güvence sözleşmelerinin kalitesinin geliştirilmesi gerektiğini sonucuna varılmıştır.

Rossi ve Tarquinio (2017) tarafından yapılan çalışmada 2008-2012 yılları arasında İtalya'da listelenen firmalarının sürdürülebilirlik raporlamalarının gönüllü dış güvencelerinin eğilimini içerik analiz yöntemine göre araştırılmıştır. Çalışmaya göre özellikle kullanılan kriterlere, nihai yorumlara ve tavsiyelere kapsamında güvence beyanlarının içeriğinde birçok farklılık olduğu, dört büyük denetim firmasının açıklamalar konusunda daha düşük seviyede kaldığı tespit edilmiştir.

Sultankhanova ve diğerleri (2019) tarafından yapılan çalışmada kurumsal sürdürülebilirlik portalına ve Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksine kayıtlı şirketler tarafından yayınlanan sürdürülebilirlik raporlarındaki güvence beyanları analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda uygulanan güvence denetimi standartları, denetim prosedürleri ve sürdürülebilirlik raporunda güvence altına alınan seçili bilgiler, güvence denetimini sunan taraflar açısından farklılıklar gösterdiği, güvence raporunun uzman şirketler tarafından verilmesi durumunda sadece çevresel bilgilerin güvence altına alındığı, denetim şirketleri tarafından verilmesi durumunda ise sürdürülebilirlik raporunda hem ekonomik, hem sosyal ve hem de çevresel bilgilere güvence verildiği tespit edilmiştir.

Atabay (2019) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de 2015-2019 yılları arasında kurumsal sürdürülebilirlik raporu yayımlayan 101 firmaya ait 203 adet rapor, güvence raporuna sahip olup olmamaları bakımından incelenmiştir. Çalışma sonucunda çok az sayıda sürdürülebilirlik raporunun güvence denetimine tabi tutulduğu; bağımsız denetçilerin, şirketlerin kurumsal sürdürülebilirlik raporlarında beyan ettikleri bilgilerin doğruluğunu denetlerken büyük oranda ISAE 3000-International Standard on Assurance Engagements standardını dikkate aldığı tespit edilmiştir.

Arzova ve Şahin (2021) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de kamu ve özel sektördeki işletmelerin 2015-2020 yıllarında yayımladıkları entegre raporlara verilen güvence beyanları içerik analizi ile incelenmiştir. Çalışma sonucunda, güvence hizmetlerinin özelliklerinin güvence hizmetinin sunan işletmenin türüne göre değiştiği, bankacılık sektörünün güvence hizmetinden en fazla faydalanan sektör olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bağımsız denetim firmalarının güvence hizmetleri alanında tecrübe ve danışmanlık hizmetlerini arttırarak pazar payını büyütebileceğini, entegre raporların güvence hizmetleri konusunda farkındalığın oluşması için gerekli düzenlemeler yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

Çeltikçi (2021) tarafından yapılan çalışmada BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan işletmelerin, güvence beyanlarının içerik düzeyini analiz edilmesi ve bunun belirli kurumsal değişkenlerden ve seçilen uygulayıcı türünden etkilenip etkilenmediğinin test edilmesi amaçlanmıştır.

Çokmutlu ve Ok (2019) tarafından yapılan çalışmada Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan işletmelerin sundukları finansal olmayan raporlarda ISAE 3410 standardına ilişkin açıklamaları ölçülmüştür. Söz konusu işletmelerin finansal olmayan raporlarından (sürdürülebilirlik raporları ve entegre raporlar) içerik analizi yöntemi kullanılarak ilgili bilgiler toplanmış ve frekans dağılımı ile çözümlenmiştir. Çalışma sonucunda işletmelerin sera gazı beyanlarına ilişkin açıklamalarının yüksek olduğu ve işletmelerin ISAE 3410 standardına ilişkin farkındalıklarının olduğu tespit edilmiştir.

Celayir (2020) tarafından yapılan çalışmada 2018-2019 dönemi BIST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan 50 şirketin sürdürülebilirlik raporu yayınlamalarına rağmen, yalnızca 13’ünün sürdürülebilirlik raporları için bağımsız güvence hizmetinden yararlandığı tespit edilmiştir. Bu durumda güvence hizmetlerinin yeteri kadar dikkate alınmadığı ve Türkiye’de güvence hizmetlerinin gönüllülük esasına dayanması nedeniyle, bu hizmetin yaygın olarak verilemediği tespit edilmiştir.

Yeşilçelebi (2020) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren bağımsız denetim kuruluşlarının yayınladığı sürdürülebilirlik raporları içerik analizi yöntemine tabi tutularak incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, 334 bağımsız denetim kuruluşunun faaliyet gösterdiği Türkiye’de, sadece iki denetim kuruluşu tarafından toplam beş sürdürülebilirlik raporu yayınlandığı, araştırma kapsamında incelenen raporlarda yer alan bilgilerin doğruluğu konusunda herhangi bir onaylanma ya da güvence verilmediği, Türkiye’deki bağımsız denetim kuruluşlarının sürdürülebilirliğin önemi konusunda yeterli ilgiyi göstermedikleri tespit edilmiştir.

Sultankhanova ve Yanık (2021) tarafından yapılan çalışma kapsamında sürdürülebilirlik raporunda yer alan bilgilere verilen ağırlığın güvence denetiminden geçmesi gerekliliğine üzerine etkisi araştırmak üzere Ankara ilindeki üniversitelerde muhasebe finans alanındaki 52 öğretim üyesi, 111 lisansüstü öğrencisi, Ankara ilinde faaliyet gösteren denetim şirketinde çalışan 180 denetçiye anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda; öğretim üyelerinin sürdürülebilirlik raporunda en çok sosyal bilgilere ağırlık verildiğinde güvence denetiminden geçmesi gerekliliğini istedikleri, lisansüstü öğrencileri için sürdürülebilirlik raporunda en çok ekonomik bilgilere önem verildiğinde güvence denetiminden geçmesini istedikleri, meslek mensupları için sürdürülebilirlik raporunun güvence denetiminden geçmesinde öncelikle çevresel bilgilerin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıdaki özetlenen literatürler incelendiğinde son yıllarda güvence konusunda yapılan çalışmalarda artış olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda genellikle şirketler tarafından yayınlanan sürdürülebilirlik raporları ve bu raporlara ilişkin güvence beyanları içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bir çalışmada ise konuya ilişkin ilgili taraflara yönelik bir anket çalışması yer almaktadır. Sürdürülebilir raporlama güvencesi konusunda yapılan çalışmaların incelendiği çalışmalar ise şu şekildedir:

Kaya (2017) tarafından yapılan çalışmada amaç araştırmacıların sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunu nasıl çalıştıklarını ve literatürdeki son gelişmelere ilişkin bir araştırma sunmaktır. 2005-2015 yılları arasında basılmış akademik dergilerde yer alan makaleler incelenmiştir. Yapılan inceleme sonuçlarına göre güvence hizmeti alma kararının maliyetli bir karar olduğu ancak firma için önemli bir araç olduğu ve paydaş güvenini artırdığı tespit edilmiştir.

Atabay (2022) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de güvence denetimi konusunda yapılan çalışmalar içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmaların en fazla makale formunda hazırlandığı, 2016 yılı itibarıyla çalışma sayılarında artış olduğu, genel olarak tek ve iki yazarlı olarak hazırlandığı ve ağırlıklı olarak GDS 3000 ile GDS 3410 standardı konularına göre hazırlandığı tespit edilmiştir.

Temelli ve Kestane (2024) tarafından yapılan çalışmada ise 2014-2024 yılları arasında güvence denetimi alanında WoS veri tabanında endekslenen 180 makalenin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Konu ile ilgili en fazla makalenin 2020 yılında hazırlandığı, makalelerin en fazla “Business Finance” kategorisinde olduğu ve İngilizce hazırlandığı, en fazla eş dizilim gösteren anahtar kelimenin “Assurance” olduğu, en fazla alıntı yapılan yazarın Roger Simnett olduğu tespit edilmiştir.

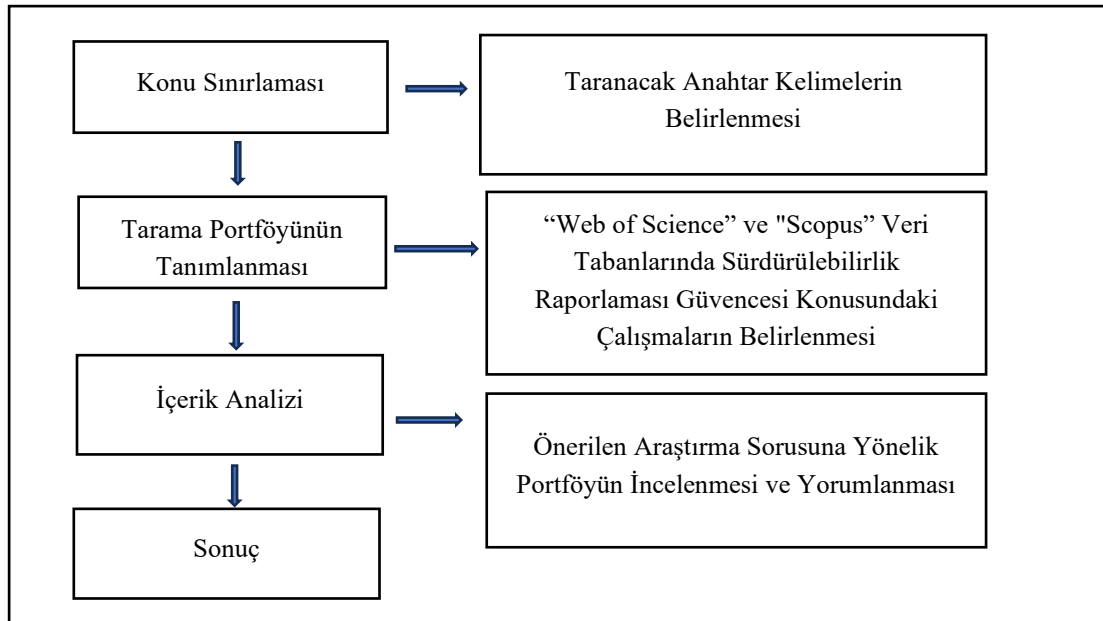
Bu çalışmada ‘Sürdürülebilirlik Raporlaması Güvencesi’ kapsamında WoS ve Scopus veri tabanlarında taranan çalışmaların içerik analiz yöntemi çerçevesinde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik raporlaması güvence kavramının akademik çalışmalardaki niceliksel boyutunun incelenmesinin ve söz konusu çalışmaların içeriklerinin sunulması bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma amacına ve kapsamına, araştırmanın yapıldığı örneklem büyüklüğüne, analize konu olan verilerin toplanma yöntemine ve araştırma sorularına yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın temel amacı sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunda uluslararası literatürü incelemektir. Çalışma ile sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki yayınların yıl, yazar sayısı, tarandıkları veri tabanları, kullanılan anahtar kelimeler, yayınlandıkları ülke ile söz konusu çalışmalarda konuyu ele alış biçimi çerçevesinde gelecekte yapılacak çalışmalara yol gösterilmesi hedeflenmektedir. Şekil 1’de verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması için kullanılan veri tabanı tarama metodolojisi yer almaktadır.

Şekil 1: Literatür Tarama Metodolojisi

Kaynak: Karamustafa ve diğerleri, 2022: 308.

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışma amacına yönelik araştırma evrenini “Web Of Science” ve “Scopus” veri tabanlarında taranan tüm uluslararası çalışmalar oluşturmaktadır.

1950 yılında oluşturulan Web of Science (WoS) en eski ve en yaygın kullanılan veri tabanıdır. Günlük olarak güncellenen veri tabanında yayınların yılı, alan, ülke, kurum, dil ve yazar gibi alt kategorilerde filtrelenebilmektedir. 2004 yılında oluşturulan Scopus veri tabanı ise hakemli bilimsel içerikleri kapsayan özet ve atıf veri tabanı olarak WoS ‘a en yakın ve alternatif bir konumdadır (Gürler, 2021: 55). Bu veri tabanında sosyal bilimler alanında daha fazla dergi endekslenmektedir. Bu veri tabanlarından yıl sınırlamasına gidilmeden “Sürdürülebilirlik Raporlaması Güvencesi” anahtar kelimesi ile taramalar yapılmıştır. Ulaşılan toplam 34 çalışmanın tümü analiz kapsamına dahil edilmiş olup örnekleme yöntemine başvurulmamıştır.

4.3. Araştırmada Veri toplama ve Analiz Yöntemleri

Çalışma betimsel bir analiz olan içerik analizine dayanmaktadır. Sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan içerik analizi; objektif, ölçülebilir, doğrulanabilir bilgilere ulaşmak amacıyla doküman, metin ve evrak gibi pek çok farklı materyali belli kurallar çerçevesinde (örnekleme, kodlama, kategori vs.) analiz etmeyi hedefleyen nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan bir yöntemdir (Metin ve Ünal, 2022:273).

Çalışma kapsamında WoS ve Scopus veri tabanlarından sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunda ayrıntılı araştırmalar yapılmıştır. Konu ile ilgili 09. 10.2024 tarihinde erişilen WoS veri tabanında 31 adet, Scopus veri tabanında ise 30 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Büyük çoğunluğunun hem WoS hem de Scopus veri tabanında tarandığı 34 çalışma analiz kapsamına dahil edilmiştir. Bu çalışmaların analizinde çalışma adı, yazar sayısı, tarandıkları veri tabanları, yılı, anahtar kelimeler ve izlenen yöntem ve elde edilen bulgular dikkate alınmıştır.

4.4. Araştırma Soruları

Çalışmanın temel sorusu “Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmaların uluslararası literatürdeki durumu nasıldır?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu ana soruya ulaşmak için oluşturulan yan araştırma soruları ise şu şekilde belirlenmiştir:

- Y.A.S.1: Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmaların WoS ve Scopus veri tabanlarındaki dağılımı nasıldır?
- Y.A.S.2: Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Y.A.S.3: Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı nasıldır?
- Y.A.S.4: Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmaların yayımlandıkları dergi, sunuldukları etkinlik veya basın türü bakımından dağılımı nasıldır?
- Y.A.S.5: Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmaların yayımlandıkları dergilerin Quartile değerleri nasıldır?
- Y.A.S.6: Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmalarda kullanılan analiz yöntemi bakımından dağılımları nasıldır?
- Y.A.S.7: Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmalar için belirlenen anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?
- Y.A.S.8: Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki çalışmalar literatürdeki boşluğu giderecek nicelikte midir?

Yukarıda belirtilen yan araştırma sorularına verilen cevapların içerik analizi sonucunda edilmesi amaçlanmıştır.

5. Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunda yapılan çalışmaların başlıkları, yazar(yazarları), tarandıkları veri tabanları, yayımlandıkları dergiler (Quartile değerleri ile), ülke, atıf sayısı, anahtar kelimeleri ve çalışmaların bulgularını içeren genel bir tablo yer almaktadır.

Tablo 1: Çalışmaların Küneleri

Yayın Başlığı	Veri Tabanı	Yazar (lar)	Yayınlandığı Dergi	Yıllık Ort. Atf	Anahtar Kelimeler	Bulgular
A Conceptual Framework For Investigating Capture In Corporate Sustainability Reporting Assurance	WOS – Scopus	Smith vd. (2011)	Journal Of Business Ethics (Q1) (Hollanda)	7,53	Güvence, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Kavramsal Çerçeve, Neo- Kurumsal Teori Alan Kavramı	Çalışmada neo kurumsal teorisinin alan içindeki kavramları birleştirerek İngiltere’de güvence konusunda çeşitli kurumlar arasındaki etkileşimin dinamiklerini araştırarak yeni bir kavramsal çerçeve oluşturulması amaçlanmıştır. Kurumsal alanı kavramsal çerçeve olarak kullanan gelecek araştırmalar sürdürülebilirlik raporlama güvencesi alanındaki politika ve uygulamalarındaki çeşitli aktif organlar arasındaki etkileşimi politik dinamiklerini araştırılması önerisini sunmaktadır.
Sustainability And Integrated Reporting: An Analysis Of The Audit Committee's Oversight Role	WOS	Marx &Van (2011)	Journal For New Generation Sciences (Q4) (Güney Afrika)	0,27	Denetim Komitesi, Kurumsal Yönetim, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Sosyal Sorumluluk.	Çalışmada Güney Afrika’da en büyük halka açık şirketlerdeki denetim komitelerinin çoğunluğu bazı etik ve sosyal raporlama unsurları ile ilgilenmelerine rağmen, yönetim kurulunda sürdürülebilirlik raporlaması sorumluluğunun gözetilmesi konuları ile ilgilenmedikleri, şirket denetim komitelerinin kurumsal yönetim yıllık raporlamaları sosyal ve sürdürülebilir gözetim sorumluluğunun sınırlı olduğu ve gerçeği yansıtmadığı görülmüştür. Şirketlerin gelecekte hem mali hem de sürdürülebilirlik açısından bütünsel raporlamayı sunmalarının ve denetim komitelerinin gözetim sorumlulukları üstlenmelerinin önemli olduğu tespit edilmiştir.
The Role Of Stakeholders In Sustainability Reporting Assurance	WOS – Scopus	Manetti, Tocafoadi (2012)	Journal Of Business Ethics (Q1) (Hollanda)	9,57	Güvence, İçerik Analizi, Küresel Raporlama Girişimi, Paydaş Sözleşmesi, Sürdürülebilir Raporlama	Çalışmada en iyi uluslararası sürdürülebilirlik raporlama uygulamaları bağlamında paydaşların güvence hizmetleri sürecinde güvence sağlayıcıları tarafından desteklendiğini anlamak için 161 güvence sözleşmesi incelenmiştir. Çalışma sonucunda güvence verenlerin eğilimlerinin doğrulandığını ancak bu süreçlerde paydaş sözleşmelerini engelleyen zorluklar ve engellerin hala çok büyük olduğunu ve bu bağlamda güvence sözleşmelerinin kalitesinin geliştirilmesi gerektiğini sonucuna varılmıştır.
The Development Of Worldwide Sustainability Reporting Assurance	WOS – Scopus	Mock vd. (2013)	Australian Accounting Review (Q1) (İngiltere)	6,31	Gönüllü Finansal Olmayan Açıklama.	Çalışmada 2006 ve 2007 yıllarında yayınlanan 148 sürdürülebilirlik raporu ile daha önce Mock vd. tarafından 2002 ve 2004 yılları arasında 130 güvence denetiminden geçmiş sürdürülebilirlik raporlarının incelendiği çalışmadaki verilerle kıyaslama yapılmıştır. Her iki dönemde sürdürülebilirlik raporları ile ilgili hangi ülke ve endüstrilerin daha fazla güvence beyanlarına sahip olduklarını, güvence seviyesini ve bu güvence seviyesini hangi faktörlerin etkilediği ile ilgili önemli sorunların araştırılması konusunda bilgi verilmiştir.
Factors Influencing The Assurance Of Sustainability Reports In The Context Of The Economic Crisis In Portugal	WOS – Scopus	Branco vd. (2014)	Managerial Auditing Journal (Q2) (İngiltere)	5,83	Portekiz, Sürdürülebilir Raporlama, Güvence.	2008-2011 yılları arasında Portekiz firmalarının verilerinden yararlanılan çalışmada sürdürülebilirlik raporlama güvence sözleşmelerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre şirket büyüklüğü, kaldırma oranı, karlılık oranı, listeleme durumu ve endüstriye bağlılığı sürdürülebilirlik raporlama güvencesinin belirleyicileri olduğu ancak şirket mülkiyet türünün olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca sürdürülebilirlik raporlama ve güvence sürecinde düşüş eğilimi olduğu tespit edilmiştir.

Sustainability Reporting And Assurance: A Historical Analysis On A World-Wide Phenomenon	WOS Scopus	Junior vd. (2014)	Journal Of Business Ethics (Q1) (Hollanda)	17,75	Sürdürülebilir Raporlama Güvencesi, Güvence Sağlayıcısı, Sürdürülebilir Raporlama Sürdürülebilirlik Raporu	Çalışmada sürdürülebilirlik raporları, sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi ve güvence sağlayıcı türleri konusunda bilgi sağlanması amacıyla 2010 yılında Fortune Global 500’de yer alan kuruluşların analizleri sunulmuştur. Bazı kuruluşların son yıllarda sürdürülebilirlik raporlarını yayınlamalarına rağmen bazı kuruluşlarda güvence sürecinin çok fazla olmadığı sonucuna varılmış ve gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomiler için sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanması ve güvence hizmetleri uygulamalarının önemli olduğu tespit edilmiştir.
Sustainability Reporting And Assurance In Portugal	WOS – Scopus	Gomes vd. (2015)	Corporate Governance (Q1) (İngiltere)	2,73	Portekiz, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Kurumsal Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilirlik Raporlama Güvencesi.	Çalışmada Portekiz’de son yaşanan ekonomik krizlerden sonra sürdürülebilirlik raporlama ve güvence sürecinin açıklayıcı ve tanımlayıcı analizlerini sunmak amaçlanmıştır. 2008-2011 yılları arasında 290 sürdürülebilirlik raporları analiz edilerek Portekiz sürdürülebilirlik raporlama piyasasının uluslararası eğilimleri takip ettiğini, son ekonomik krizin sürdürülebilirlik raporlarının yayınlanmasında olumsuz etkisi olmasına rağmen bu raporların kalitesi ve güvencesi üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.
Sustainability Reporting Assurance: A Literature Survey	WOS – Scopus	Kaya (2017)	19th Conference of the Eurasia-Business-and-Economics-Society (EBES) (İsviçre)	0,44	Güvence, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Sürdürülebilirlik Raporlaması Güvencesi.	Çalışmanın birinci amacı, sürdürülebilir güvence uygulamalarında geniş sorun alanlarını belirlemek ve konu ile ilgili ampirik çalışmalara ışık tutmaktır. Çalışmanın diğer bir amacı, eleştirel olarak hem deneysel hem de arşivsel metotları dikkate alan tarafların aslında sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunu nasıl çalıştıklarını ve literatürdeki son gelişmelere ilişkin bir araştırma sunmaktır. Çalışmada 2005-2015 yılları arasında basılmış akademik dergilerde yer alan makaleler incelenmiştir. Yapılan inceleme sonuçlarına göre güvence hizmeti alma kararının maliyetli bir karar olduğu ancak firma için önemli bir araç olduğu ve paydaş güvenini artırdığı tespit edilmiştir.
The state of the art of sustainability reporting assurance: A study of business sustainability index (ISE) 2016 	Scopus	Silveira vd. (2017)	Revista de Gestao Social e Ambiental (Q3) (Brezilya)	1,29	Güvence. Sürdürülebilirlik İlişkileri. Sürdürülebilirlik Girişimi.	Çalışmanın amacı, ISE 2016 şirketlerinin sürdürülebilir raporlarının dış güvence beyanları ile ilgili bilgi vermektir. Örneklemi oluşturan şirketlerin 35’i sürdürülebilir raporlarını dış güvence sürecine sunmuştur. Çalışma sonuçlarına göre, 16 farklı faaliyet alanından %61 oranında şirketlerin düzenlemeye tabi sektörlerde yer aldığı ve bu şirketlerin Novo Mercada yönetim düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. %82,1 oranında güvence sözleşmelerinin bağımsız denetim şirketleri tarafından yapıldığı ve bu sonucun sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi segmentinde muhasebe denetim firmaları tarafından bilgi birikimin güçlendirdiği vurgulanmıştır.
Credibility Of Sustainability Reports: The Contribution Of Audit Committees	WOS – Scopus	Al-Shaer & Zaman (2018)	Business Strategy And the Environment (Q1) (İngiltere)	18,25	Güvence, Denetim Komitesi, Kurumsal Yönetim, Kaynak Bağımlılık Teorisi, Sürdürülebilirlik	Çalışmada kaynak bağımlılık teorisinden yararlanılarak denetim komitesi ile sürdürülebilirlik raporlama güvencesi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma sonucunda işletmenin yönetim kurulu sürdürülebilirlik komitesi ve denetim komitesinin sürdürülebilirlik güvencesi üzerinde etkili olduğu, denetim komitesinin sürece güvenilirlik kattığı ve bu komitenin bağımsızlığı, deneyimi ve gözetimi sayesinde sürdürülebilirlik raporlamasının iyileştirilmesine yardımcı olduğu tespit edilmiştir.

CEO Compensation And Sustainability Reporting Assurance: Evidence From The UK	WOS – Scopus	Al-Shaer & Zaman (2019)	Journal Of Business Ethics (Q1) (Hollanda)	16,43	Tazminat, Sürdürülebilirlik, Güvence, Kurumsal Yönetim	Çalışmada 2011-2015 yılları arasında FTSE 350 şirketlerinde hem kurumsal sürdürülebilirlik komitesi hem de sürdürülebilirlik raporlama güvencesinin sürdürülebilirlik koşullarının CEO ücret sözleşmelerine dahil edilmesi konusunda pozitif ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Çalışmada bulgular özellikle sürdürülebilirlik metrikleri CEO ücret sözleşmelerine dahil edildiğinde sürdürülebilirlikle ilişkili konularda CEO performansını değerlendirmede güvence beyanı verilmiş sürdürülebilirlik raporlarının potansiyelini vurgulamaktadır.
Creating Legitimacy For Sustainability Assurance Practices: Evidence From Sustainability Restatements	WOS – Scopus	Michelon vd.. (2019)	European Accounting Review (Q2) (İngiltere)	15,43	Bilgilendirme, Uzmanlık, Pazar, Muhasebeciler, Önemlilik Entegrasyon, Güvence Sağlayıcılar	Çalışmada gelişmekte olan sürdürülebilirlik raporlama güvence piyasasına yeni bir meşruluk kazandırmanın bir yolu olarak sürdürülebilirlik güvence sağlayıcısının sürdürülebilirlik yeniden beyanlarının kullanımı incelenmiştir. Çalışmada 2010- 2014 yıllarında ABD de faaliyet gösteren firmaların sürdürülebilirlik raporlama güvencesinin yeniden beyanın artan ihtimali içinde olduğunu, buna ilişkin yönetsel güncellemeler nedeniyle hataların yeniden beyanlarının daha güçlü olduğunu ve sürdürülebilirlik raporlama güvencesinin belirgin bir şekilde maddi olmayan yeniden beyanlarının açıklamaları ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.
The Association Between Corporate Social Responsibility Disclosure, Tax Aggressiveness And Sustainability Report Assurance: Evidence From Indonesia	WOS – Scopus	Santoso (2019)	5th International Conference On Advances In Education And Social Science (Adved 2019) (Türkiye)	0	Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Açıklanması, Vergi Saldırganlığı, Sürdürülebilirlik Güvencesi, İş Etiği.	Çalışmada küresel sosyal sorumluluk beyanı ile vergi saldırganlığı arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkide sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin rolünü açıklanması amaçlanmıştır. Çalışmada kurumsal sosyal sorumluluk açıklamalarını ölçmek için Küresel Raporlama Girişimlerine göre değiştirilmiş endeksler geliştirilmiştir. Örneklem olarak Endonezya’da kurumsal sosyal sorumluluk beyanını yayınlayan halka açık şirketlerin kullanıldığı çalışmanın sonuçlarına göre kurumsal sosyal sorumluluk beyanları ile vergi saldırganlığı arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca sonuçlar Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi ile vergi saldırganlığının azalabileceğini göstermektedir. Bulgular gelişmekte olan ülkelerdeki paydaşların sosyal sorumluluk sahibi firma olarak etiketlenmeden önce dikkatli bir şekilde aktif kurumsal sosyal sorumluluk beyanına sahip firmaların incelenmesi gerektiğini göstermiştir.
The effect of sustainability assurance demand on information asymmetry: Evidence from French companies	Scopus	Sellami & Hlima (2019)	International Journal of Monetary Economics and Finance (Conferance Paper) (İsviçre)	1,75	Sürdürülebilirlik Güvencesi, Bilgi Asimetrisi, Alış-Satış Farkı, Fransa.	Çalışma amacı, Fransız şirketlerinin sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi taleplerinin düşük bilgi asimetrisi ile ilişkili olup olmadığını incelemektir. 2010-2012 yılları arasında SPF 250 ve CAC ALL Tradeble endeksindeki 768 firma gözleminde oluşan örneklem için geliştirilmiş EKK yöntemi kullanılarak farklı piyasa aktörleri arasında gönüllü sürdürülebilir güvence talebinin asimetrik bilgi problemlerini nasıl azalttığı vurgulanmıştır. Çalışmanın Fransa gibi düşük yatırımcıyı koruma hakları ile ilgili kodlanmış kanun ülkesinde sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin etkisinin araştırıldığı ilk çalışma olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca konu ile ilgili olarak önemli olan sürdürülebilir güvence ve finans arasında bağlantı kurulmuştur.
Sustainability Reporting Assurance: Creating Stakeholder	WOS – Scopus	Boiral & Heras	Journal Of Cleaner Production	16,17	Güvence Sözleşmesi, Sürdürülebilirlik Raporları,	Çalışmada 337 güvence denetimden geçmiş sürdürülebilirlik raporlarının güvenilirliği ilgili işletme bilgi kullanıcılarına yeterli kanıt sağlanamama nedenleri (sınırlama ve yüzeysellik vb.) konusunda genel bir bakış açısı sağlanması amaçlanmıştır. Bu alanda uygulamada olan özellikle AA1000 ve ISAE 300 standartlarının sürdürülebilirlik raporlaması konusunda

Accountability Through Hyperreality?	WOS	–	Saizarbiton ia (2020)	(Q1) (İngiltere)	1,67	Paydaş Hesap Verilebilirliği, Hipergerçeklik.	uygulamalara daha adapte olması ve uzmanlık koşulları, doğrulama süreçleri ve beklenen sonuçlar açısından daha spesifik olması gerektiği vurgulanmıştır.
Sustainable Corporate Ownership Structures And Earnings Management In The Vietnamese Stock Market	WOS	–	Choi vd. (2020)	Sustainability (Q2) (İsviçre)	1,67	Sürdürülebilir Kurumsal Mülkiyet Yapısı, Kurumsal Yönetim, Kazanç Yönetimi, Vietnam Pazarı.	Çalışmada şirketlerin mülkiyet yapısı ile kazanç yönetimi arasındaki ilişkiyi doğrulama amacı ile ampirik analiz yapılmıştır. Çalışma örneklemini 2012-2017 yılları arasında Vietnam’ın Ho-Chi Minh borsası ile Hanoi Borsasında listelenmiş finansal olmayan 480 şirketten oluşmaktadır. Açıklayıcı değişkenler hisse payları, mülkiyet payları yönetimi, yabancı mülkiyet payları kontrolü gibi farklı sahiplik yapılarını içerecek şekilde belirlenmiştir. Çalışmada bu faktörlerin kazanç yönetimi üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmada kazanç yönetiminin kamu sahiplik payları ile yabancı mülkiyet payları arasında belirgin ölçüde doğrusal ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.
Standardization Of Companies' Sustainability Reporting Audit	WOS	–	Makarenko vd. (2020)	Agricultural And Resource Economic-International Scientific E-Journal (Q3) (Ukrayna)	1,17	Sürdürülebilirlik Raporlaması, Paydaşlar, Doğrulama.	Çalışma bulgularına göre dünyanın en büyük şirketleri arasında büyüyen bir trendle sürdürülebilirlik raporlamasının bağımsız denetim tarafından onaylanması tanımlanmış; güvencenin paydaşlar için sürdürülebilirlik raporlamada güvenin sağlandığı koşullardan biri olduğunu ve buna göre denetimin standartlaşmasının denetim sonuçlarının güvenilirliğinin ve kalitesi için gerekli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada alandaki iki temel standardın (ISAE 3000 ve AA1000) karşılaştırmalı analizi ve doğrulanmış sürdürülebilirlik rapor sunuları hacimlerinin analizi gerçekleştirilmiştir.
Recent Trends In Sustainability Reporting: Literature Review And Implications For Future Research	WOS	–	Zrnic vd. (2020)	Ekonomski Vjesnik (Q4) (Hrvatistan)	1,33	Sürdürülebilir Raporlama, Sürdürülebilir Kalkınma, Kurumsal Soysal Sorumluluk	Çalışma sürdürülebilirlik raporlaması konusunda çalışmaları desteklemek ve geniş bir bakış açısı sağlamayı amaçlamaktadır. Web Of Science veri tabanında taranan 52 çalışmada yapılan incelemelerde 8 unsur konu ile ilgili trend olmuştur. Bunlar; güvence, kurul, iletişim, çerçeve, etki, göstergeler, önemlilik ve uygulamalar şeklindedir. Çalışma gelecekte için sürdürülebilirlik raporlaması çalışmalarını araştırmada fırsatlar ve sürdürülebilirlik raporlaması ile ilgili zorlukları sunmayı amaçlamaktadır.
Stakeholder Engagement In Sustainability Reporting: The Case Study Of Ukrainian Public Agricultural Companies	WOS	–	Pasko vd. (2021)	Agricultural And Resource Economics-International Scientific E-Journal (Q3) (Ukrayna)	1,4	Tarımsal Ekonomiler, Paydaş Sözleşmesi, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Sürdürülebilirlik Raporlama Güvencesi, İçerik Analizi	Çalışmanın ana araştırma sorusu “paydaşların Ukraynalı tarım şirketlerinin sürdürülebilirlik rapor ve güvence hazırlıklarında ne ölçüde yer aldıklarıdır”. Çalışmaya göre Ukrayna da sürdürülebilirlik raporlaması uygulamaları henüz gelişmemiştir ve bu nedenle tespit edilen eksiklikler düzenlenerek gelecek yaklaşımlar için kılavuz olacaktır. Analizler de aynı zamanda en iyi uygulamaların yayılması olarak ta görülebilir. Seçilen şirketler bu konuda öncü oldukları için rol model olabilirler ancak kazanılan deneyimlerin dikkate alınması gerekmektedir. Ayrıca şirketlerin yanı sıra bulguların bu oranın düzenlenmesi için yaklaşımların düzenlenmesinde kamu otoriteleri ve düzenleyiciler için faydalı olduğu düşünülmektedir.
Integrated Thinking And Sustainability Reporting Assurance:	WOS	–	Baboukard os vd. (2021)	Business Strategy And The	6,8	Entegre Raporlama, Entegre Düşünme, Legal Sistemler, Paydaş Sözleşmeleri,	Çalışmada bütünselik düşünmenin güvence beyanı verilmiş sürdürülebilirlik raporlarının yayınlama kararını etkileyip etkilemediği araştırılmış, uluslararası veri seti kullanılarak bütünselik (entegre) düşünmenin sürdürülebilirlik raporlama güvencesi ile pozitif yönlü bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin hukuk sistemi türüne göre düzenlendiği tespit edilmiştir. Bununla

International Evidence			Environment (Q1) (İngiltere)		Sürdürülebilirlik Raporlama Güvence.	birlikte bütünleşik düşünmenin etkilerinin güçlenmeye devam ettiğini, bunun da firmanın bağlamsal düzenlemeleri gözetmeksizin bütünleşik düşünmenin raporlama kararlarında önemli olduğunu tespit edilmiştir.
Creating Sustainability Reports That Matter: An Investigation Of Factors Behind The Narratives	WOS – Scopus	– Al-Shaer vd. (2022)	Journal Of Applied Accounting Research (Q1) (İngiltere)	6,2	Sürdürülebilirlik Raporları, Anlatılar, Kurumsal Yönetim.	Çalışmada 2014-2018 yılları arasında İngiltere’de faaliyet gösteren firmaların sürdürülebilirlik raporları incelenmiş ve sürdürülebilirlik içeriğini belirleyen ana faktörler 3 gruba ayrılmıştır. Birincisi sürdürülebilirlik raporlama güvencesinin gönüllü olarak benimsenmesi, güvence sağlayıcısı seçimi, paydaş katılımı ve sahiplik düzeyi, ikincisi kurul kalitesini kapsayan yönetim faktörleri, sürdürülebilirlik komitesinin varlığı, üçüncüsü standartlaşmış küresel raporlama girişimi, sürdürülebilirlik raporlarının yayınlaması ve finansal raporlama kalitesini içeren raporlama davranışdır.
An Empirical Study Of Sustainability Reporting Assurance: Current Trends And New Insights	WOS – Scopus	– Alsahali & Malagueno (2022)	Journal Of Accounting And Organizational Change (Q2) (İngiltere)	5	Sürdürülebilirlik Raporlama, Güvence, Güvence Değiştirme, Finansal Olmayan Raporlar.	Çalışmada 12 783 şirket verisi incelenerek güvence büyümesinin sürdürülebilirlik raporlama güvencesinin gerisinde kaldığı, muhasebe dışı güvence sağlayıcıları tarafından GDS 3000 standardı kullanımında artan bir eğilim olduğu ve güvence sağlayıcıları açısından muhasebe firmalarının piyasada baskın olduğu, mühendislik firmalarının sürdürülebilir güvence piyasasındaki payları hızla artarken danışmanlık firma paylarının azaldığı; ancak son dönemlerde danışmanlık firmalarına geçişin muhasebe firmalarına geçişten daha yüksek olduğu belirtilmiştir.
Navigational Space For The Absence Of Sustainability Assurance In China	WOS – Scopus	– Li vd. (2023)	Accounting Auditing & Accountability Journal (Q1) (İngiltere)	2,5	Sürdürülebilirlik Raporlama Güvencesi, Sosyo Politik İstikrar Mantığı, Güvenceye Direnç, Örnek Olay, Çin STK’ları	Çalışmada Çin’deki kurumsal yöneticilerinin sürdürülebilirlik muhasebesi meşruluğunun artırılmasında sürdürülebilirlik raporlaması güvencesini benimsemenin faydalarını kabul ederken, sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin Çin devlet iktisadi teşekkülleri içinde olduğu sosyalist ideoloji istikrarını riske atacağı düşündüklerinden ve Çin’deki sosyopolitik istikrar mantığına bağlılıklarından dolayı sürdürülebilirlik raporlaması güvencesine karşı çıktıkları tespit edilmiştir.
The Value Relevance Of Mandatory Sustainability Reporting Assurance	WOS – Scopus	– Jeriji & Nasfi (2023)	South African Journal Of Accounting Research (Q3) (İngiltere)	1,75	Zorunlu Sürdürülebilir Raporlama Güvencesi, Sözleşmeye Dayalı Vekalet Teorisi, Neo-Kurumsal Teori, Firma Değeri.	Çalışmada 2007-2018 yılları arasında Johannesburg Menkul Kıymetler Borsası’nda listelenen 88 Güney Afrika şirketleri ile SBF 120 borsasında listelenen 83 Fransız şirketlerinin verileri en küçük kareler yöntemi ile analiz edilmiştir. Firma değerini ölçmek için TOBIN’s Q teorisi kullanılmıştır. Çalışmada zorunlu sürdürülebilirlik güvencesi ile firma değeri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişkinin olduğu, düzenleyicilerin sürdürülebilirlik raporlama güvencesi için mevcut ve gelecek gereklilikleri değerlendirirken; hissedarların ise sürdürülebilirlik raporlama güvencesini bir yatırım kriteri olarak değerlendirdiği belirtilmiştir.
Do Shareholders Appreciate The Audit Committee And Auditor Moderation? Evidence From Sustainability Reporting	WOS – Scopus	– Kuzey vd. (2023)	International Journal Of Accounting And Information Management (Q2) (İngiltere)	1,67	Sürdürülebilirlik Raporu, Sürdürülebilirlik Raporlama Güvencesi, Firma Değeri, Denetim Komitesi, Denetçi Görev Süresi.	Çalışmada ilk olarak belirgin ve anlamlı bir şekilde firma değeri ve endüstriye göre düzenlenmiş firma değeri ile sürdürülebilirlik arasında ilişki olduğu, temel bulguların içinde olduğu ileri testler sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi ve küresel raporlama girişimi çerçevesinde geçerli olduğunu tespit edilmiştir. İkincisi moderasyon analizi ile denetim komitesinin üstlendiği önemli düzenleyici rolün önemini vurgulanmış, denetim komitesinin bağımsızlığı ve uzmanlığının sürdürülebilirlik raporlaması değer ilişkisini güçlendirdiği tespit edilmiştir. Üçüncüsü piyasada sürdürülebilirlik raporlamasında denetçi görev süresinin ölçülü olması kabul edilmektedir.

Does Religiosity Lead To Sustainability Reporting Assurance? Evidence From European Companies	WOS – Scopus	Terzani & Turzo (2023)	Meditari Accountancy Research (Q1) (İngiltere)	1	Sürdürülebilirlik Raporlama Güvencesi, Dindarlık, Dini Çeşitlilik.	Çalışma amacı, ağırlıklı olarak Katolik ve Protestan ülkelerdeki şirketlerde dindarlığın ve dini farklılıkların sürdürülebilirlik raporlaması güvencesini benimseme durumlarını etkileyip etkilemediğini araştırmaktır. Çalışma sonuçları yüksek düzeyde dini ülkelerdeki şirket paydaşların dini normlarına uyumlu olduklarını göstermek için sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi uygulamalarını daha fazla benimsediklerini; Katolik ülkelerdeki şirketlerin Protestan ülkelerdeki şirketlerden daha uyumlu olduğunu göstermektedir. Bu durumun Katolikliğin güveni teşvik etmeyen ve sürekli güvence gerektirecek şekilde dikey bir kontrol sistemine dayalı yapısal oluşumdan kaynaklanabileceği, Protestan ülkelerdeki paydaşların ise kendi doktrinlerini karakterize eden sosyal ortak kontrol ve sosyal etik ilkelerine daha fazla bağlı olmaları sebebiyle paydaşlar sürdürülebilirliğe yönelik ek bir dış güvenceye ihtiyaç duymadıkları düşünülmektedir.
The Effect of Audit Quality, Institutional Ownership, Profitability, and Firm Size on Sustainability Reporting Assurance of Companies Listed on SRI-KEHATI Index in 2019-2021	Scopus	Shinta vd. (2023)	E3S Web of Conferences (Endonezya)	0,5	Çalışmada anahtar kelimelere rastlanmamıştır.	Çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin denetim kalitesi, kurumsal mülkiyet, karlılık ve firma üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında 2019-2021 yılları arasında SRI-KEHATI endeksinde faaliyet gösteren ve amaçlı örnekleme metodu kullanılarak verilerine ulaşılan 42 firma verisi açıklamalı niceliksel yöntem kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde hipotez testlerinin içinde olduğu çoklu lineer regresyon analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda sürdürülebilirlik raporlama güvencesinin karlılık ve firma büyüklüğü üzerinde pozitif, kurumsal mülkiyet üzerinde negatif etkisinin olduğu, ancak denetim kalitesi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığını tespit etmişlerdir.
A Case Study On Sustainability Reporting Assurance	WOS – Scopus	Kulah (2023)	Sustainable Finance (Book Chapter) (Almanya)	0	Sürdürülebilirlik Raporlaması, Güvence Hizmetleri, Örnek Olay İncelemesi.	Çalışmanın amacı belirli bir firmayı örnek olarak alarak bilgi sağlamak ve işletmelerin genel olarak sürdürülebilirlik performansına nasıl yaklaştıklarını ve bu durumun sürdürülebilirlik raporlarına nasıl yansıdığını tespit etmektir. Çalışma beyaz eşya sektöründe öncü bir marka olan Arçelik ve onun sürdürülebilir güvence metodlarına odaklanmıştır. Çalışma ile Arçelik örneği ele alınarak sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin beyaz eşya pazarındaki önemi ve etkisi hakkında fikir verilmiştir.
Greenwashing And Sustainability Assurance: A Review And Call For Future Research	WOS	Free vd. (2024)	Journal Of Accounting Literature (Q3) (İngiltere)	7,5	Yeşil Aklama, Sürdürülebilirlik Güvencesi, Çevresel Açıklama, Denetim.	Çalışmada amaç, sürdürülebilirlik güvence ve yeşil aklama konusuna ilişkin muhasebe alanında yapılan çalışmalardan bir görüş ortaya koymaktır. Araştırmanın odaklandığı unsurlar; 1) sürdürülebilir güvenceyi benimseyen firmaların özelliği, 2) sürdürülebilirlik denetçilerinin karşılaştığı zorluklar, 3) uygun güvence standart ve düzenlemelerinin gelişimi ve 4) sermaye piyasası yeşil aklama denetim ve güvence sürecine tepkileridir. Konuya ilişkin araştırma önerileri ise 1) yeşil aklama düzenlemesine yönelik standart belirleyici girişimler; 2) sürdürülebilirlik raporlama güvencesinde profesyonel jokeylik ve 3) yeşil aklama ve güvence ile ilgili sermaye piyasası fırsatları ve zorluklarıdır.
Earnings Management And Sustainability Assurance: The Moderating Role Of CSR Committee	WOS – Scopus	Meqbel vd. (2024)	Corporate Social Responsibility And Environmental Management (Q1)	3	Vekalet Teorisi, Kurumsal Sosyal Sorumluluk Komitesi, Kazanç Yönetimi,	Çalışmada kazanç yönetiminin sürdürülebilirlik güvence raporu alma kararı üzerindeki etkisi ile kurumsal sosyal sorumluluk komitesinin kazanç yönetimi üzerindeki etkisinin incelenmesi amacıyla 2012-2018 yılları arasında SXOOX Europe da listelenen finansal olmayan 2972 firma örneği için Logit Regresyon modeli kullanılmıştır. Bulgular, firmaların hem kazanç yönetimlerinin hem de gerçek faaliyet manipülasyonunun kazanç yönetimiyle ilgilenen firmaların kendi meşruiyetlerinin kazanma, sürdürme ve onarma için sürdürülebilirlik güvence raporu alma eğiliminde olduğunu

			(İngiltere)		Meşruiyet Teorisi, Sürdürülebilirlik Güvencesi.	göstermektedir. Ayrıca, kurumsal sosyal sorumluluk komitesinin sürdürülebilirlik güvencesini sembolik kullanılmasını hafiflettiğini göstermiştir.
Non-Financial Information Assurance: A Review Of The Literature And Directions For Future Research	WOS – Scopus	Farooq vd. (2024)	Sustainability Accounting Management And Policy Journal (Q1) (İngiltere)	2,33	Kurumsal Teori, Literatür Taraması, Entegre Raporlama Güvencesi, Finansal Olmayan Bilgi Güvencesi, Sürdürülebilirlik Raporlama Güvencesi.	Çalışmada 1999-2023 yılları arasında sürdürülebilirlik raporları ile entegre raporlarının dış güvencesini kapsayacak şekilde finansal olmayan bilgilerin güvencesi konusunda 179 makale incelenmiştir. Çalışma hedefi ile ilgili bulgular sürdürülebilir güvencenin birçok ülkede son yıllarda arttığı ve ancak hala bazı ülkelerde düşük olduğunu göstermektedir. Bu konuda akademik çabalar da son yıllarda yayın sayılarını artırmış, ancak entegre raporlama güvencesinin hala hem makale yayınlanmasının hem de bu uygulamaları uygulayan ülke sayılarının sınırlı olduğunu göstermektedir.
Voluntary Sustainability Reporting Assurance In The European Union Before The Advent Of The Corporate Sustainability Reporting Directive: The Country And Firm-Level Impact Of Sustainable Development Goals	WOS – Scopus	Krasodoms ka vd. (2024)	Sustainable Development (Q1) (İngiltere)	1,67	Güvence, Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi, Finansal Olmayan Raporlama, Finansal Olmayan Raporlama Direktifi, Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Kalkınma, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.	Çalışmada sürdürülebilir kalkınma hedefi skorunda ve sürdürülebilir kalkınma hedefi endeksinde belirtilen uygulamalarla ilgili şirketlerin açıklandığı sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşmaya yönelik güvence kararlarını etkileyen faktörlerin açıklanması amaçlanmıştır; tanımlayıcı istatistikler ve panel veriler için regresyon modeli kullanılarak analiz yapılmıştır. Çalışmada sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin şirket güvence kararlarını her iki düzeyde etkilediği sonucuna varılmıştır. Daha büyük şirketler daha sıklıkla Sürdürülebilirlik Raporlaması güvencesi hizmetlerini almayı tercih ederken; çevreye duyarlı sektörlerde faaliyet gösteren şirketler bu konuda daha fazla tereddüt etmektedirler. Araştırma sonuçları Sürdürülebilirlik Raporlaması güvencesindeki farklılıkların belirleyicileri olarak önceki çalışmalarda tanımlanan çok çeşitli faktörlere sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin de eklenmesi gerektiği önermektedir. Ayrıca şirket yöneticilerinin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmek için çabalarını ve bu konuda güvence kullanımına teşvik edilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.
Sustainability Reporting Assurance Practice In Indonesia: Assuror And Academician Perspective	WOS – Scopus	Kurniawan & Basuki (2024)	Accounting Research Journal (Q2) (İngiltere)	0	Güvence Süreci, Pratik Bakış Açısı, Sürdürülebilirlik Raporu, Akademisyen, Güvence Sağlayıcı, Teorik Bakış Açısı.	Çalışmada Endonezya’ da sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi uygulamalarına ilişkin temel zorlukların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında ülkedeki sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi söylemlerini araştırmak için akademisyen ve güvence sağlayıcıların bakış açıları kullanılmıştır. Çalışma kapsamında ülkede konu ile ilgili uygulamalar bağlamında kalitenin artırılması gerektiği belirtilmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.
Issues In Sustainability Reporting Assurance: Evidence From Interviews	WOS – Scopus	Aliyu (2024)	Sustainability Accounting Management And Policy Journal (Q1) (İngiltere)	0	Sürdürülebilirlik Güvencesi, Denetim, Meşruiyet, Güvence Sağlayıcılar, Paydaşlar.	Çalışmada sürdürülebilirlik raporlama güvencesi süreçleri ve etkilerinin açıklanması amaçlanmıştır. Çalışmada tutarsızlık ve belirsizliklerin kanıtları göz önüne alındığında sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin farklı aşamalarında meşruluğun nasıl elde edildiği ve sürdürüldüğü açıklanmıştır. Çalışmada güvence sağlayıcılar ve güvence sağlayıcı olmayanların sürdürülebilirlik konusunun önemi açısından birleşmelerine rağmen şeffaflık konusunda bakış açılarının farklı olduğu, tecrübe ve sektör bilgisinin sürdürülebilirlik raporlama güvencesi için önemli olduğu, güvence sağlayıcıları ve güvence sağlayıcısı olmayanların bakış açılarının sürdürülebilirlik raporlama güvencesinde faydacı bir meşruluk kazandığı tespit edilmiştir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1’de listelenen toplam 34 çalışmanın 28 tanesi (%82) hem WoS ve hem de Scopus veri tabanında taranmaktadır. Çalışmalardan 3 tanesi (%9) sadece WoS veri tabanında, 3 tanesi (%9) sadece Scopus veri tabanında taranmaktadır. Bu bağlamda birkaç çalışma haricinde her iki platformun kullanıcılara yakın fayda sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Çalışmaların tamamı İngilizcedir. Çalışmaların atıf sayısı tespitinde WoS, Scopus ve Google Scholar veri tabanları dikkate alınmış; en yüksek atıf sayılarının Google Scholar olduğu görülmüştür. En yüksek atıf alan çalışma (WOS ta 201 Scopus’ta 230 ve Google Scholar’ da 594 atıf) Junior, Best ve Cotter tarafından hazırlanan” Sustainability Reporting and Assurance: A Historical Analysis on a World-Wide Phenomenon” başlıklı çalışmadır. Ancak yıllık ortalama atıf sayılarına bakıldığında Al-Shaer & Zaman tarafından yazılan “Credibility Of Sustainability Reports: The Contribution Of Audit Committees” başlıklı çalışmanın yıllık ortalama atıf sayısı bakımından (18,25) ilk sırada olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada sürdürülebilirlik raporlama güvencesi konusunda 29 adet makaleye ulaşılmıştır. Konu ile ilgili en fazla makalelerin yayınlandığı dergiler 4 yayınlı “Journal Of Business Ethics” (Q1) dergisi, 2’şer yayınlı “Business Strategy And The Environment” (Q1) ve “Agricultural And Resource Economics -International Scientific E-Journal” (Q3) dergileridir. Diğer yayınların ise genellikle muhasebe ve denetim alanında yayın yapan dergilerde 1’er yayın olarak yer aldığı görülmüştür. Bu dergiler Quartile değerleri bakımından incelendiğinde 16 derginin Q1 (%55,17), 6 derginin Q2 (%20,69), 5 derginin Q3 (%17,24), 2 derginin Q4 (%6,90) düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Konu ile ilgili diğer 5 çalışmanın ise 4’ü konferans bildirisi 1’i kitap bölümü şeklinde hazırlanmıştır. Külah tarafından 2024 yılında yayınlanan “A Case Study On Sustainability Reporting Assurance” başlıklı çalışma kitap bölümü olarak literatürde yerini almıştır. Shinta vd. tarafından 2023 yılında hazırlanan” The Effect of Audit Quality, Institutional Ownership, Profitability, and Firm Size on Sustainability Reporting Assurance of Companies Listed on SRI-KEHATI Index in 2019-2021”, Kaya tarafından 2017 yılında hazırlanan “Sustainability Reporting Assurance: A Literature Survey” , Sellami vd. tarafından 2019 yılında hazırlanan” The effect of sustainability assurance demand on information asymmetry: Evidence from French companies” ve Santoso tarafından hazırlanan “The Association Between Corporate Social Responsibility Disclosure, Tax Aggressiveness And Sustainability Report Assurance: Evidence From Indonesia” başlıklı çalışmalar konu ile ilgili konferans bildirileri arasındadır.

Sürdürülebilirlik konusu son yıllarda üzerinde önemle durulan bir konudur. Sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusunda ilk çalışmanın 2011 yılında yapıldığı, 2016 yılında konu ile ilgili çalışmanın olmadığı, ancak son iki yılda konu ile ilgili çalışmalarda artış yaşandığı görülmektedir. (2016 yılında konu ile ilgili herhangi bir çalışma olmamasının sebebinin o dönemde sürdürülebilirlik raporlaması konusunun henüz olgunlaşmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.) Çalışmaların yazar sayılarına bakıldığında genellikle çok yazarlı çalışmalar yapıldığı; hatta en fazla yazar sayısı olarak iki ve üç yazarlı çalışmaların olduğu tespit edilmiştir. İlgili çalışmalarda en fazla kullanılan üç anahtar kelimenin güvence, sürdürülebilirlik raporlaması ve sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi olduğu tespit edilmiştir. Bu kavramlar haricinde finansal olmayan bilgi güvencesi, kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması yönergesi, güvence direnci, Küresel Raporlama Girişimi (GRI), güvence sözleşmeleri gibi bazı kelimeler de birer defa kullanılmıştır. Konu ile ilgili 18 çalışmanın İngiltere’ de yayınlandığı ve yayınlandığı dil bakımından ise 34 çalışmanın 33’ünün İngilizce olarak, 1’er çalışmanın ayrıca Ukraynaca ve Portekizce olarak yayınlandığı görülmüştür. Ayrıca Türkiye’deki çalışma uluslararası konferansta bildiri olarak sunulmuştur.

Çalışmalar içerik bakımından incelendiğinde ağırlıklı olarak içerik analiz yöntemi çerçevesinde çeşitli ülkelerde faaliyet gösteren ülkelerin işletmelerin sürdürülebilirlik raporları ve bu raporlara ilişkin güvence beyanlarının incelendiği tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin çeşitli kavramlar ile ilişkisi ele alınmıştır (Bu hususlara sonuç bölümünde yer verilmiştir.).

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Günümüzde işletmelerde hem faaliyetlerin etkinliğinin sağlanması hem de mevcut kaynakların gelecek nesillere aktarılması bilinci sürdürülebilirlik konusunun önemini koymaktadır. Aynı zamanda şirketlerin performanslarını artırmak, itibarlarını güçlü kılmak ve hayatta kalma şartlarını artırmaya destek olmak için sürdürülebilirlik amaçlarına uygun davranışlar sergilemeleri beklenmektedir.

Küresel piyasaların en önemli aktörleri olan işletmelerin küresel bir yurttaş olarak değerlendirilerek sürdürülebilir dünyaya olan ihtiyacın her geçen gün arttığı kabul edilmelidir. Sürdürülebilirlik raporlaması sadece şirketlerin

sürdürülebilirlik seviyeleri için beyanlarda bulunmaları konusunda yeterli olmayan aynı zamanda sürdürülebilirlik çabalarını göstermeleri için son yıllarda gündeme gelen bir konu haline gelmiştir. Buna göre sürdürülebilirlik raporlaması kurumsal sürdürülebilirlik işletmeciliğinin önemini vurgulayan bazı kuruluşlar için gönüllülüğten çıkıp yasal zorunluluğa dönüşmüştür (Zrnic vd., 2020: 271). Bu bağlamda ülkeler arasında bütünlük, uyumluluk ve iş birliğinin de sağlanması ile birlikte işletmelerin de kamuoyunu sağlıklı bilgilendirmesi, hesap verilebilirliğin sağlanması gerekmektedir. Bunun için de kayıt ve raporlama sürecinin doğruluğu ve güvenilirliğini sağlayacak denetim sürecine ihtiyaç duyulmaktadır (Selimoğlu ve Çalışkan, 2016: 17).

Sürdürülebilirlik raporlarının güvenilirliğini sağlamak, güvence denetimi konusuna girmektedir. Yapılacak güvence denetimleri beyan edilen bilgilerin doğruluğunu değerlendirecek sağlıklı, kesin, güvenilir bir raporlamanın olmasını sağlayacaktır (Atabay, 2019: 910). Finansal raporlama sürecinde olduğu gibi finansal olmayan bilgilerin sürdürülebilirlik raporlaması ile paydaşlara sunulması ile birlikte bu raporların doğruluğu ve güvenilirliğinin sağlanması için bağımsız güvence hizmetinin önemli olduğu bir gerçekliktir (Temiz vd, 2022: 864). Bu hizmetlerin sağlıklı yürütülmesi de işletme faaliyetlerinin etkinliğini artıracaktır.

Çalışmada sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi konusundaki uluslararası çalışmalarla ilgili genel bir bakış açısı yaratılmaya çalışılmıştır. Ulaşılan 34 çalışmanın büyük çoğunluğu hem Web Of Science hem de Scopus veri tabanında taranmaktadır. Bu bakımdan konu ile ilgili araştırmalarda her iki platformun yakın düzeylerde fayda sağlayacağı düşünülmektedir. 34 çalışmadan 2'si kitap bölümü, 2 konferans bildirisi ve 30'u makale şeklindedir. En fazla atıf alan çalışma Junior, Best ve Cotter tarafından hazırlanan "Sustainability Reporting and Assurance: A Historical Analysis on a World-Wide Phenomenon" başlıklı çalışmadır. Konu ile ilgili en fazla yayın yapan ilk 3 dergi 4 yayınlı "Journal Of Business Ethics" dergisi, 2'şer yayınlı "Business Strategy And The Environment" ve "Agricultural And Resource Economics-International Scientific E-Journal" dergileridir. Konu ile ilgili ilk çalışma 2011 yılında yapılmış, en fazla yayın ise 6 yayın ile 2023 ve 2024 yıllarında yapılmıştır. Konunun tam olarak olgunlaşmaması sebebiyle 2016 yılında hiç çalışma yapılmadığı düşünülmektedir. Çalışmalar genel olarak İngilizce ve ortak yazarlı olarak hazırlanmıştır. En fazla kullanılan ilk üç anahtar kelime güvence, sürdürülebilirlik raporlaması ve sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi şeklindedir. Yayınların en fazla yayımlandığı ilk üç ülke İngiltere, Hollanda ve İsviçre'dir.

İncelenen 34 çalışmanın büyük çoğunluğu içerik analizi yöntemi çerçevesinde İngiltere, Endonezya ABD, Çin, Portekiz, Vietnam, Fransa, Ukrayna, Güney Afrika gibi çeşitli ülkelerde faaliyet gösteren şirketlerin yayınladıkları sürdürülebilirlik raporları ve güvence beyanlarının incelenmesini kapsamaktadır. Bu kapsamda bazı çalışmalarda sürdürülebilirlik raporlaması güvencesinin maliyetli bir süreç olmasına rağmen paydaş güveni sağlayan önemli bir olgu olduğu ancak henüz istenilen düzeyde olmadığı, gönüllü güvence hizmeti alan şirketlerin CEO davranışlarını takip ettikleri ve CEO ücretlerinin sürdürülebilirliğe duyarlı işletmelerde yüksek olduğu, yöneticilerin sürdürülebilirlik konusunda teşvik edilmesi gerektiği, gönüllü sürdürülebilirlik güvence talebinin bilgi asimetrisini ortadan kaldırdığı, güvence sözleşme kalitesinin iyileştirilmesi gerektiği, ISAE 3000 ve AA1000 standartlarının uygulamalara daha iyi adapte olması gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca denetim komitesi ve kurumsal sosyal sorumluluk komitesinin etkinliği, bütünsel düşünme, sosyo-politik faktörler, firma değeri, şirket karlılığı ile sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. İncelenen çalışmalar içerisinde dini farklılıklar, sosyo-politik düzeyler, vergi saldırganlığı ve yeşil aklama (greenwashing) vb. kavramlarının sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi açısından değerlendirilmesinin farklı bir bakış açısı yarattığı düşünülmektedir. Güvence hizmetlerinin kalitesi, güvence standartlarının uygulamalardaki etkinliği konularının ilerleyen dönemlerde çalışılabilecek konular arasında olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmada incelenen makaleler bakımından sürdürülebilirlik raporlaması güvencesi kavramının son yıllarda önemli hale geldiği, gönüllü güvence hizmetlerinin son yıllarda daha fazla talep edildiği sonucuna varılmıştır. Türkiye' de güvence denetimlerinin belirli bir oranda olduğu çeşitli çalışmalarda değerlendirilse de KGK tarafından 05 Eylül 2024 tarih, 32653 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan kararı ile birlikte sınırlı güvence denetimi zorunluluğunun yürürlüğe girmesi ile güvence denetimi sayılarının artması sonucunda konunun daha da önemli olacağı ve dikkat çekeceği düşünülmektedir. Ayrıca WoS ve Scopus' ta listelenmiş çalışmaların analizi,

ülkemizdeki TÜBİTAK Ulakbim ve YÖK Tez Arşivi gibi veri tabanlarının analiz dışında tutulması çalışmanın en önemli kısıtlarıdır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, F. (2019). İşletmelerde sürdürülebilirlik raporlama çerçeveleri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(2), 324-346. <http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.459841>.
- Al-Shaer, H., Albitar, K. ve Hussainey, K. (2022). Creating sustainability reports that matter: An investigation of factors behind the narratives. *Journal of Applied Accounting Research*, 23(3), 738-763.
- Al-Shaer, H. ve Zaman, M. (2019). CEO compensation and sustainability reporting assurance: Evidence from the UK. *J Bus Ethics*, 158, 233-252. <https://doi.org/10.1007/s10551-017-3735-8>.
- Al-Shaer, H.ve Zaman, M. (2018). Credibility of sustainability reports: The contribution of audit committees. *Bus Strat Env*, 27, 973-986. <https://doi.org/10.1002/bse.2046>.
- Aliyu, S. (2024). Issues in sustainability reporting assurance: Evidence from interviews sustainability accounting. *Management and Policy Journal*, 15(3), 628-653.
- Alsahali, K. F.ve Malagueno, R. (2022). An empirical study of sustainability reporting assurance: Current trends and new insights. *Journal of Accounting And Organizational Change*, 18(5), 617-642.
- Arzova, S. B.ve Şahin, B. Ş. (2021). Entegre Raporlara İlişkin Güvence Hizmetleri: Türkiye’de Kamu ve Özel Sektördeki İşletmelerinin 2015- 2020 Dönemlerine Ait Entegre Raporlarının İçerik Analizi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 21(64), 51-66.
- Atabay, E. (2019). Kurumsal sürdürülebilirlik raporları ve güvence denetimi: Türkiye’de GRI rehberine göre raporlama yapan firmalar üzerinde bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(4), 904-922. <http://dx.doi.org/10.31460/mbdd.561765>.
- Atabay, E. (2022). Muhasebe alan yazınında güvence denetimi konusunun içerik analizi yöntemiyle incelenmesi ve akademisyenlerin bakış açısıyla bir değerlendirme. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi*, 2(2), 77-91.
- Baboukardos, D., Mangena, M.ve Ishola, A. (2021). Integrated thinking and sustainability reporting assurance: International evidence. *Bus Strat Env*, 30, 1580-1597. <https://doi.org/10.1002/bse.2695>.
- Boiral, O. ve Heras-Saizarbitoria, I. (2020). Sustainability reporting assurance: Creating stakeholder accountability through hyperreality? *Journal of Cleaner Production*, 243, 118596, 1-17.
- Branco, M. C., Delgado, C., Gomes, S. F.ve Pereira Eugenio, T. C. (2014). Factors influencing the assurance of sustainability reports in the context of the economic crisis in Portugal. *Managerial Auditing Journal*, 29(3), 237-252.
- Celayir, D. (2020). Kurumsal yönetim açısından sürdürülebilirlik raporlarının güvencesi ve Borsa İstanbul (BİST) Sürdürülebilirlik Endeksi üzerinde bir inceleme. *BMIJ*, 8(1), 20-44. <http://dx.doi.org/10.15295/bmij.v8i1.1375>.
- Choi, D., Chung, C. Y., Kim, Y.-E., Kim, Y. J.ve Choi, P. M. S. (2020). Sustainable corporate ownership structures and earnings management in the Vietnamese stock market. *Sustainability*, 12(15), 6089, 1-29. <https://doi.org/10.3390/su12156089>.
- Çeltikci, M. (2021). BİST Sürdürülebilirlik Endeksi İşletmelerinde, Sürdürülebilirlik Raporlarının, Güvence Denetimi Açısından Analizi Covid-19: Sosyal, Beşeri Ve Ekonomik Yeni Dengeler. *Gençlerle 360 Derece 7. Uluslararası Öğrenci Kongresi*, Manisa, Türkiye, 94-95.
- Çokmutlu, M. E.ve Ok, Ş. (2019). Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi işletmelerinin sera gazı beyanlarına yönelik güvence denetimleri: ISAE 3410 güvence denetim standardına ilişkin bir araştırma. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 164-174. DOI: 10.21733/ibad.628051.
- EFAA (2023). *Sustainability Reporting Assurance How SMPs Can Build the Capacity to Support SMEs*. Erişim adresi <https://efaa.com/wp-content/uploads/2023/04/Guide-final-Sustainability-Reporting-Assurance.pdf>. (13.12.2024).
- Farooq, M. B., Azantouti, A. S. A.ve Zaman, R. (2024). Non-Financial information assurance: A review of the literature and directions for future research. *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 15(1), 48-84.

-
- Free, C., Jones, S.ve Tremblay, M. S. (2024). Greenwashing and sustainability assurance: A review and call for future research. *Journal Of Accounting Literature*, ISSN: 07374607, DOI: 10.1108/JAL-11-2023-0201.
- Gomes, S. F., Pereira E., Teresa C.ve Manuel B. C. (2015). Sustainability reporting and assurance in Portugal. *Corporate Governance*, 15(3), 281-292.
- Jeriji, M.ve Nasfi, A. (2023). The value relevance of mandatory sustainability reporting assurance. *South African Journal Of Accounting Research*, 37(2), 122–138. <https://doi.org/10.1080/10291954.2022.2148887>.
- Junior, R. M., Best, P. J.ve Cotter, J. (2014). Sustainability reporting and assurance: A historical analysis on a world-wide phenomenon. *J Bus Ethics*, 120, 1–11. <https://doi.org/10.1007/s10551-013-1637-y>.
- Karamustafa, E. Y., Arsan, B.ve Beşoğlu, K. (2022). Döngüsel Ekonomi ve Endüstri 4.0'ın Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini Gerçekleştirmeye Etkisi: Sistematik Literatür Taraması. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 294-323. DOI: 10.54838/bilgisosyal.1113937.
- Kaya, I. (2017). Sustainability Reporting Assurance: A Literature Survey. In: Bilgin, M., Danis, H., Demir, E., Can, U. (eds) *Regional Studies on Economic Growth, Financial Economics and Management. Eurasian Studies in Business and Economics*, vol 7. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-54112-9_3.
- KGK, Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlarına Yönelik Zorunlu Güvence Denetimlerine İlişkin Duyuru, <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Duyuru/KurumsalSurdurulebilirlikRaporlar%C4%B1naYonelikZorunluGuvenceDenetimlerinelliskinduyuru.pdf> (27.11.2024).
- Krasodomska, J., Zarzycka, E.ve Zieniuk, P. (2024). Voluntary sustainability reporting assurance in the European Union before the advent of the corporate sustainability reporting directive: The country and firm-level impact of Sustainable Development Goals. *Sustainable Development*, 32(3), 1652–1664. <https://doi.org/10.1002/sd.2744>.
- Kulah, S. (2020). A case study on sustainability reporting assurance, sustainable finance. *Journal of Accounting & Organizational Change*. DOI: 10.1108/JAOC-05-2020-0060.
- Kurniawan, P. S.ve Basuki, B. (2024). Sustainability reporting assurance practice in Indonesia: Assuror and academician perspective. *Accounting Research Journal*, 37(5), 481-499.
- Kuzey, C., Elbardan, H., Uyar, A.ve Karaman, A. S. (2023). Do shareholders appreciate the audit committee and auditor moderation? Evidence from sustainability reporting. *International Journal of Accounting & Information Management*, 31(5), 808-837.
- Li, T., Hidayah, N. N., Lyu, O.ve Lowe, A. (2023). Navigational space for the absence of sustainability assurance in China accounting. *Auditing & Accountability Journal*, 36(5), 1221-1248.
- Makarenko, I., Kravchenko, O., Ovcharova, N., Zemliak, N.ve Makarenko, S. (2020). Standardization of companies' sustainability reporting audit agricultural and resource. *Economics-International Scientific E-Journal*, 6(2), 78–90. <https://doi.org/10.51599/are.2020.06.02.05>.
- Manetti, G. ve Toccafondi, S. (2012). The role of stakeholders in sustainability reporting assurance. *J Bus Ethics*, 107, 363–377. <https://doi.org/10.1007/s10551-011-1044-1>.
- Marx, B.ve Van der Watt, A. (2011). Sustainability and integrated reporting: An analysis of the audit committee's oversight role. *Journal For New Generation Sciences*, 9(2), 56-71.
- Meqbel, R., Alta'any, M., Kayed, S.ve Al-Omush, A. (2024). Earnings management and sustainability assurance: The moderating role of CSR committee. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 31(3), 1769–1785. <https://doi.org/10.1002/csr.2661>.
- Metin, O.ve Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 273-294.
- Michelon, G., Patten, D. M.ve Romı, A. R. (2019). Creating legitimacy for sustainability assurance practices: Evidence from sustainability restatements. *European Accounting Review*, 28(2), 395–422. <https://doi.org/10.1080/09638180.2018.1469424>.
- Mock, T. J., Rao, S. S.ve Srivastava, R. P. (2013). The development of worldwide sustainability reporting assurance. *Australian Accounting Review*, 23, 280-294. <https://doi.org/10.1111/auar.12013>.
- O'Dwyer, B. ve Owen, D. (2005). Assurance statement practice in environmental, social and sustainability reporting: A critical evaluation. *The British Accounting Review*, 37(2), 205–229.
-

- Özdemir, F. Z. (2024). Sürdürülebilirliğe Giriş. F. S. Özdemir, G. Kurt (Ed.), *Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Uzmanlığı (KSUR) Sürdürülebilirlik Güvence Denetçiliği Çözümlü Soru Bankası* 1-15. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Özerhan, Y.ve Sultanoğlu, B. (2018). Sürdürülebilirlik raporu kapsamında çevresel bilgilerin raporlanması ve güvence denetimi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, (53), 55-76.
- Pasko, O., Marenych, T., Diachenko, O., Levytska, I.ve Balla, I. (2021). Stakeholder engagement in sustainability reporting: The case study of Ukrainian public agricultural companies. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 7(1), 58–80. <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.01.04>.
- Rossi, A.ve Tarquinio, L. (2017). An analysis of sustainability report assurance statements Evidence from Italian listed companies. *Managerial Auditing Journal*, 32(6), 578-602. DOI: 10.1108/MAJ-07-2016-1408.
- Santoso, E. B. (2019). The association between corporate social responsibility disclosure, tax aggressiveness and sustainability report assurance: Evidence from Indonesia. *5th International Conference On Advances In Education And Social Sciences*, 21-23 October, Istanbul, Turkey.
- Sayar, A. R. Z.ve Özdemir, B. (2022). Sürdürülebilirlik raporlamasına yeni bir bakış: Genişletilmiş dış raporlama ve güvencesi. *TİDE Academia Research*, 4(1), 13-34.
- Selimoğlu, S. K.ve Çalışkan, A. Ö. (2016). Sürdürülebilirlik bağlamında uluslararası güvence denetimi standardı GDS (ISAE) 3410-Sera gazı beyanları -II. *Muhasebe Ve Denetim Bakış*, (48), 1-20.
- Sellami, Y. M.ve Hlima, N. D. B. (2019). The effect of sustainability assurance demand on information asymmetry: Evidence from French companies. *International Journal of Monetary Economics and Finance*, 12(1), 25. DOI: 10.1504/IJMEF.2019.098637.
- Shinta, A. D., Deniswara, K.ve Liu, V. T. (2023). The effect of audit quality, institutional ownership, profitability, and firm size on sustainability reporting assurance of companies listed on SRI-KEHATI Index in 2019-2021. *E3S Web of Conferences*, 426, 01038. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202342601038>.
- Silveira, G. B., Alberton, L.ve Vicente, E. F. R. (2017). The state of the art of sustainability reporting assurance: A study of business sustainability index (ISE) 2016. *Revista de Gestão Social e Ambiental*, 11(2). DOI: 10.24857/rgsa.v11i2.1260.
- Smith, J., Haniffa, R.ve Fairbrass, J. (2011). A conceptual framework for investigating ‘capture’ in corporate sustainability reporting assurance. *J Bus Ethics*, 99, 425–439. <https://doi.org/10.1007/s10551-010-0661-4>.
- Sultankhanova, G.ve Yanık, S. S. (2021). Güvence Denetiminin Sürdürülebilirlik Raporlarının Güvenilirliği Üzerine Etkisinin Araştırılması. *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 8(3), 1253-1278. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.795586>.
- Sultankhanova, G., Yanık, S. S. ve Ayanoğlu, Y. (2019). Sürdürülebilirlik raporlarına verilen güvence beyanlarının içerik analizi. *Muhasebe Ve Denetim Bakış*, 19(58), 25-50.
- Temelli, F.ve Kestane, A. (2024). Güvence denetimi alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi: Web of Science örneği. Ö. F. Güleç, E. Atabay (Ed.), *Güvence Denetim Standartları* (ss. 39-57). Gazi Kitabevi, Ankara.
- Temiz, H., Şeker, Y.ve Özdemir, F. S. (2022). “Sürdürülebilirlik raporlaması ve bağımsız güvence kararlarının belirleyicileri”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 17(3), 862 – 892. Doi: 10.17153/oguiibf.1147346.
- Terzani, S. ve Turzo, T. (2023). Does religiosity lead to sustainability reporting assurance? Evidence from European companies. *Meditari Accountancy Research*, 31(5), 1518-1543.
- Yaroğlu, Z. (2024). Sürdürülebilirlik raporlaması konusunda yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi: Dergipark örneği. G. Kurt, F. Temelli (Ed.), *Muhasebe ve Denetim Alanındaki Çalışmaların Bibliyometrik Analizi* (ss. 77-95). Gazi kitabevi, Ankara.
- Yeşilçelebi, G. (2020). Türkiye’de faaliyet gösteren bağımsız denetim kuruluşlarının sürdürülebilirlik açıklamaları: Sürdürülebilirlik raporlarının içerik analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(Ek), 229-244.
- Zrnic, A., Starcevic, D. P.ve Crnkovic, B. (2020). Recent trends in sustainability reporting: Literature review and implications for future research. *Ekonomski Vjesnik*, 33(1), 271-283.

Summary

Introduction

In today's increasingly complex business environment, the sustainable use of resources is essential for ensuring a healthy inheritance for future generations. Accordingly, the transparent reporting of the social, economic, and environmental impacts of business activities to the information users is a critical component of corporate sustainability and accountability.

Sustainable reporting provides businesses with the opportunity to explain their social, environmental, and economic commitments for the future, contributing to their efforts to create a positive image for stakeholders and the market. Therefore, the quality of information provided in the sustainable reporting process is of great importance. The quality of this information is paramount, as its reliability directly influences stakeholders' decision-making. The process that will ensure reliability is the sustainable reporting assurance audit service.

Assurance of sustainable reports has been of great importance in recent years as a process voluntarily declared by businesses in order to strengthen their reputation in the market. On the other hand, studies are being carried out to make this process mandatory. According to the decision published by the POA in Turkey in the Official Gazette No. 32653 dated September 05, 2024, sustainable reporting has become mandatory on the condition that assurance audits start with limited assurance. Another example in this regard is that the European Federation of Accountants and Auditors for small and medium-sized enterprises (EFAA for SMEs) will subject the 2024 sustainability reports to mandatory assurance audits as of 2025

Purpose

This study aims to provide researchers with a comprehensive overview of the field by examining international studies on sustainability reporting assurance through a content analysis method.

Method

Within the scope of the study, Web of Science and Scopus were searched for sustainable reporting assurance on 09.10.2024. The obtained sources were examined based on the author, databases they were scanned in, year, number of citations, journals they were published in, number of authors by year, languages and countries they were published in, most frequently used keywords, and the results obtained. A key limitation of this study is its exclusion of national databases such as Turkey's TUBITAK ULAKBIM and the YÖK National Thesis Center archive.

Findings and Conclusions

The search yielded 34 studies, most of which were indexed in both WoS and Scopus. Two of these studies were prepared as book chapters, two as conference papers, and 30 as articles. The most cited study is the study titled "Sustainability Reporting and Assurance: A Historical Analysis on a World-Wide Phenomenon" prepared by Junior, Best, and Cotter. The journal that publishes the most on the subject is the "Journal of Business Ethics". The first study on the subject was conducted in 2011, and there has been an increase in the number of studies in recent years. The studies were generally prepared in England, in English, and with multiple authors. The first three most frequently used keywords are assurance, sustainable reporting, and sustainable reporting assurance.

The majority of the 34 studies examined cover the examination of sustainability reports and assurance statements published by companies operating in various countries such as the UK, Indonesia, the USA, China, Portugal, Vietnam, France, Ukraine, and South Africa within the framework of the content analysis method. The studies revealed several key themes. They determined that sustainability assurance is a crucial factor for stakeholder trust, though it is a costly process that is not yet at the desired level. Other findings indicate that: companies seeking voluntary assurance sometimes follow CEO behaviors, and CEO wages are often higher in sustainability-sensitive businesses; managers should be incentivized to pursue sustainability goals; Demand for voluntary assurance helps eliminate information asymmetry; The quality of assurance contracts and the practical application of standards

like ISAE 3000 and AA1000 should be improved. The research also identifies significant relationships between sustainability reporting assurance and several factors, including: the effectiveness of the audit committee, the corporate social responsibility (CSR) committee, integrated thinking, socio-political factors, firm value, and company profitability.

The analysis suggests that incorporating concepts such as religious differences, socio-political factors, tax aggressiveness, and "greenwashing" into future research on sustainability reporting assurance could offer valuable new perspectives. Furthermore, future studies could investigate the quality of assurance services and the practical effectiveness of current assurance standards